

LBRIS

We know
books

EDMONDO DE AMICIS

Cuore.
Inimă de copil

Traducere de Clelia Bruzzesi
Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DE AMICIS, EDMONDO

Cuore. Inimă de copil / Edmondo de Amicis;

trad. de: Clelia Bruzzesi; pref. de Lucian Pricop – Ed. a 7-a –

București: Cartex 2000, 2024

ISBN 978-606-091-206-4

I. Bruzzesi, Clelia (trad.)

II. Pricop, Lucian (pref.)

821.131.1

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Edmondo de Amicis și aventura scriiturii (Lucian Pricop)</i>	9
<i>Prefața</i>	11
OCTOMBRIE. Întâia zi de școală	15
Profesorul nostru	17
O nenorocire	18
Băiatul calabrez	20
Camarazii mei	21
O faptă generoasă	23
Profesoara mea din clasa I superioară	24
Într-un pod de casă	26
Școala	27
Micul patriot padovan (Istorisire lunară)	29
NOIEMBRIE. Micul coșar	32
Ziua Morților	34
Prietenul meu, Garrone	35
Cărbunarul și boierul	36
Profesoara fratelui meu	38
Mama	40
Camaradul meu, Coretti	42
Directorul	45
Soldații	47
Apărătorul lui Nelli	49
Cel dintâi din clasă	51
Micul cercetaș lombard (Istorisire lunară)	52

Sărării	57
DECEMBRIE. Negustorul	59
Deșertăciune	60
Cea dintâi ninsoare	62
Zidărașul	64
Un bulgăre de zăpadă	66
Profesoarele	68
Casa rănitului	69
Scriitorășul florentin (Istorisire lunară)	71
Stăruința	78
Recunoștința	79
IANUARIE. Profesorul suplinitor	82
Biblioteca lui Stardi	84
Fiul lăcătușului	85
O vizită plăcută	97
Înmormântarea regelui Victor Emanuel	89
Franti gonit din școală	90
Micul toboșar sard (Istorisire lunară)	92
Iubirea de Patrie	99
Invidie	101
Mama lui Franti	102
Speranța	104
FEBRUARIE. O medalie dată pe drept	106
O bună hotărâre	108
Micul drum de fier	109
Îngâmfare	111
Nenorocirile ce le aduce munca.....	113
Arestatul	115
Infirmierul tatii (Istorisire lunară).....	118
Fierăria	126
Micul clown	128
Cea din urmă zi de carnaval.....	132
Copii orbi	135
Profesorul bolnav	140
Pe stradă	142
Școlile de seară.....	143

MARTIE. Părinții elevilor.....	144
Numărul 78.....	147
Copilașul mort.....	149
Ajunul lui 14 martie	151
Împărțirea premiilor	152
O ceartă	157
Sora mea	159
Sânge romanol (Istorisire lunară)	160
Zidărașul pe moarte	166
Contele Cavour	168
APRILIE. Primăvara	171
Regele Umberto	172
Azilul de copii	177
La gimnastică	180
Profesorul tatălui meu	182
Convalescență	191
Prieteni muncitori	193
Mama lui Garrone	194
Giuseppe Mazzini	196
Virtute cetățenească (Istorisire lunară)	198
MAI. Copiii rahitici	203
Jertfa	205
Incendiul	206
De la Apenini până la Anzi (Istorisire lunară)	209
Vara	237
Poezie	239
Fetița surdo-mută	240
IUNIE. Garibaldi	248
Armata	249
Patria	251
32 grade de căldură	252
Tata	254
La țară	256
Împărțirea premiilor la elevii meșteșugari	259

Moartea profesoarei mele	261
Mulțumiri	263
Naufragiul (Ultima istorisire lunară)	265
IULIE. Cea din urmă pagină a mamei mele	271
Examenui	272
Cel din urmă examen	274
Adio	276

EDMONDO DE AMICIS ȘI AVENTURA SCRITURII

Edmondo de Amicis s-a născut pe data de 21 octombrie 1846 în localitatea italiană Oneglia și a murit pe data de 11 martie 1908 la Bordighera. Este unul dintre cei mai cunoscuți scriitori, jurnaliști și pedagogi italieni din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Celebritatea sa este câștigată pe termen lung grație volumului *Cuore. Inimă de copil*, o carte pentru copii prezentată ca un jurnal al unui elev italian.

Edmondo de Amicis provine dintr-o familie de mici burghezi, tatăl fiind un funcționar, însărcinat cu treburile regiei de sare și tutun. Studiază la Cuneo, apoi pleacă în 1862 în Turin, capitala regatului italian, pentru a-și urma studiile superioare. La 16 ani, intră la Academia militară de la Modena, unde devine ofițer. Pe data de 24 iunie 1866, participă la bătălia de la Custoza în timpul celui de-al treilea război de Independență italian, ca sublocotenent și asistă la înfrângerea suferită de Savoia în fața trupelor austriece. Începând cu această perioadă, de Amicis consideră disciplina militară și valorile pe care le încurajează (în special patriotismul) drept modele posibile de educație.

Stabilindu-se la Florența, unde desfășoară activități militare, scrie scene rezultate din experiențele limită din linia întâi. Aceste texte sunt reunite în 1868 sub titlul *Viața militară* (sau *Scene din viața militară*), carte publicată pentru prima dată în jurnalul

OCTOMBRIE

Întâia zi de școală

Luni, 17.

Azi e întâia zi de școală! Ca un vis au trecut cele trei luni de vacanță! Mama m-a dus azi dimineață la școala Baretti, ca să mă înscrie în clasa a III-a primară; mi-era gândul tot la țară și mă duceam la școală cu inima rea. Pe toate ulițele mișunau copii; cele două librării erau pline de părinți, care cumpărau: ghiozdane, caiete, condeie, și în fața școlii se îngrămădisise atâta lume, încât portarul și polițistul abia puteau să țină orânduială la poartă. Pe când stam lângă poartă, simții că-mi pune cineva mâna pe umăr; era profesorul meu din clasa a II-a, cel cu părul roșu și zbârlit, vesel, ca de obicei. El îmi spuse:

– Va să zică, Enrico, iată-ne despărțiți pentru totdeauna!

Lucrul acesta-l știam și eu, dar cuvintele lui tot mă întristară.

Pătrunserăm cu greu. Domni, doamne, femei din popor, meșteșugari, ofițeri, bunici, servitoare: fiecare cu câte un copil de mână și cu certificatele de promovare în cealaltă, umpleau sala și scara, făcând atâta zgomot încât părea că intrau la teatru. Revăzui cu plăcere sala cea mare din etajul de jos, cu ușile celor șapte clase, unde-mi petrecusem cei dintâi trei ani de școală.

Era gloată mare. Profesoarele treceau în sus și în jos. Profesoara mea din clasa I superioară mă salută din ușa clasei sale și-mi zise:

– Enrico, tu mergi acum la etajul de sus, n-am să te mai văd nici măcar trecând! Și se uită la mine cu întristare.

În jurul directorului se aflau femei foarte îngrijorate, fiindcă nu mai erau locuri pentru copiii lor; băgai de seamă că barba lui era mai căruntă decât în anul trecut. Mi se păru că unii din băieții crescuseră, alții se îngrășaseră.

În etajul de jos, unde se și făcuseră împărțirile, erau copilași din clasa I inferioară, care nu voiau să intre în clasă și se opineau ca niște măgăruși; trebuia să-i tragă înăuntru cu de-a sila. Unii fugeau; alții, văzând pe părinții lor că pleacă, începeau să țipe și aceștia erau siliți să se înapoieze, ca să-i mângâie sau să-ia cu dânșii.

Profesoarele nu mai știau unde le stătea capul. Pe frățiorul meu îl înscriaseră în clasa profesoarei Delcati, pe mine în aceea a profesorului Perboni, la etajul de sus. La zece ore eram cu toții în clasă: cincizeci și patru la număr, erau numai vreo cincisprezece sau șaisprezece din camarazii mei din clasa a II-a, între care Derossi, acela care ia întotdeauna premiul I. Ce mică și tristă mi se păru școala pe lângă pădurile și munții unde-mi petrecusem vara!

Mă gândeam asemenea la profesorul meu din clasa a II-a. Ce bun era și ce micuț! Părea că este un școlar de-ai noștri! El, mereu râdea cu noi. Ce rău îmi pare că nu-l mai văd aici cu părul lui cel roșu și zbârlit! Profesorul de acum e înalt și n-are barbă, părul îi era cărunt și lung, are o dungă adâncă pe frunte. Glasul îi este gros, se uită țintă la noi ca și cum ar vrea să ne ghicească gândurile. Nu râde niciodată! Eu îmi ziceam în mine: „Asta e abia ziua dintâi, mai sunt încă nouă luni! Ce de muncă! Câte examene la sfârșitul lunilor! Ce de osteneală!“ Îmi păru bine că găsii pe mama la ușa școlii, căci simțeam nevoia de a mă arunca în brațele ei. Ea mi-a zis:

– N-ai grijă, Enrico, o să învățăm împreună. Mă întorsei acasă cu inima bună. Dar tot nu mai am pe bunul meu profesor, care ne zâmbea așa de blând și vesel. Școala nu mi se mai pare așa de frumoasă ca mai înainte!

Profesorul nostru

Marți, 18.

De azi dimineață îmi place și profesorul nostru de acum. Pe când intram în clasă, unde el se și afla pe catedră, școlari de-ai lui, de acum un an, trecând pe la ușa clasei noastre, se opreau puțin, ca să-l salute.

– Bună ziua, domnule profesor!

– Bună ziua, domnule Perboni! Unii chiar intrau, îi strângeau mâna și fugeau repede. Se vede că ei îl iubesc și că s-ar întoarce bucuros la dânșul. El le răspundea:

– Bună ziua! Strângea mâinile ce i se întindeau, dar nu se uita la nimeni și rămânea serios după fiecare salutare; dunga de pe frunte i se adâncea și mai tare; sta întors spre fereastră, uitându-se la acoperișul casei din față; în loc de a se bucura de acele saluturi, părea că se simțea mâhnit.

După aceea se uită cu băgare de seamă la fiecare din noi. Se pogorî de pe catedră și ne dictă plimbându-se printre bănci. Văzând pe un copil roșu la față și cu chipul plin de bubulițe, încetă îndată de a mai dicta, se opri, apucă obrazul băiatului cu mâinile, îl privi adânc, îl întrebă ce are și-i pipăi fruntea, ca să vadă dacă arde.

În timpul acesta, un băiat, care stătea la spatele lui, se ridică și începu să se strâmbe la el. El se întoarse fără de veste, băiatul se opri repede și-și plecă ușor capul, așteptându-și pedeapsa. Profesorul îi puse o mână pe cap și îi zise numai atât:

– Să nu mai faci așa! Apoi se sui iar pe catedră și începu să dicteze. Când sfârși de dictat, se uită câțiva timp la noi fără a vorbi și apoi ne zise încetinel cu glasul lui cel gros, dar blând: Ascultați, copii! O să petrecem un an împreună, să ne silim în toate

chipurile, ca să-l petrecem bine. Învățați și fiți buni! Eu n-am familie! Voi sunteți familia mea! Acum un an trăia încă biata mea mamă: a murit și ea. Am rămas singur! Vă am numai pe voi pe lumea aceasta! Nu mai am altă dragoste, alt gând, decât al vostru! Fiți voi copiii mei! Eu vă iubesc; iubiți-mă și voi pe mine! N-aș dori să mă văd silit ca să pedepsesc nici măcar pe unul din voi. Arătați-mi că sunteți băieți de inimă. Școala noastră să fie o familie; voi să fiți mângâierea și fala mea. Nu vă cer să-mi făgăduiți acestea prin vorbe; sunt sigur că inima voastră fiecare din voi a și răspuns „da“; de aceea vă și mulțumesc!

Tocmai atunci intră portarul, ca să sune sfârșitul orei. Ieșiră cu toții în liniște. Băiatul care se strâmbase la spatele profesorului, se apropie de el și îi zise cu sfială:

– Iertați-mă, domnule profesor! Profesorul îl sărută pe frunte și-i răspunse:

– Du-te, fătul meu!

O nenorocire

Vineri, 21.

Anul a început cu o nenorocire. Azi dimineată, pe când mergeam la școală, spuneam tatălui meu ce ne zisese profesorul, când deodată văzurăm o mulțime de lume grămădită la poarta școlii. Tata zise îndată:

– Nu cumva să se fi întâmplat vreo nenorocire! Rău ar începe anul!

Abia am putut să intrăm! Sala era plină de părinți și de copii, pe care profesorii nu izbuteau să-i bage prin clase. Toți stăteau cu fața întoarsă către cancelaria directorului și din toate părțile se auzea zicându-se: „Bietul băiat! Săracul Robetti!“ Chipul gardistului și capul pleșuv al directorului se zăreau pe deasupra capetelor, în fundul cancelariei. Puțin după aceea intră un domn cu pălăria înaltă; se auzi șoptindu-se: „E doctorul!“

Tata întrebă pe un profesor ce s-a întâmplat.

– O roată a trecut peste piciorul unui băiat, răspunse acesta; și l-a frânt! adăugă un altul.

Un băiat din clasa a II-a, pe când venea la școală prin ulița Dora-Grossa, văzu că un băiețel din clasa I inferioară, scăpat din mâna mamei sale, căzuse în mijlocul străzii, tocmai când era să treacă un omnibuz. Băiatul alergă cu îndrăzneală, apucă copilul, îl dete la o parte dar nu avu timp să-și tragă piciorul destul de repede și roata omnibuzului îi călcă. E băiatul unui căpitan de artilerie.

Pe când ni se povesteau acestea, ne pomenirăm cu o doamnă că intră ca o nebună în sală îmbrâncind lumea: era mama lui Robetti. O altă doamnă îi ieși înainte și se aruncă în brațele ei plângând: era mama copilului scăpat. Amândouă se repeziră în odaie și se auzi îndată un țipăt sfâșietor: „Pietro“, dragul mamei. În timpul acesta se opri o trăsură la poartă și directorul ieși pe pragul ușii ținând în brațe pe băiatul rănit, care-și rezema capul pe umărul lui; era galben la față și cu ochii închiși. Se făcu o mare tăcere, numai plânsul bieteii mame se mai auzea. Directorul, schimbat la față, se opri puțintel, ridică pe băiat în sus cu amândouă mâinile, ca să-l arate mulțimii grămădite. Atunci, profesori, profesoare, părinți, băieți, toți șoptiră într-un glas:

– Să trăiești, Robetti, dragă! El deschide ochii și întrebă:

– Ce mi s-a făcut ghiozdanul? Mama copilului scăpat de primejdie i-l arătă plângând și-i zise:

– Nu te teme, îl duc eu dragul meu îngerăș! Totodată sprijinea pe mama rănitului, care nu mai contenea din plâns. Ieșiră, așezară binișor băiatul în trăsură și porniră; iar noi, cu toții, intrară prin clase în tăcere.

Băiatul calabrez

Sâmbătă, 22.

Ieri, către seară, pe când profesorul ne spunea cum îi mai este bietului Robetti, care va fi silit să umble în cârje, intră și directorul ținând de mână un școlar înscris chiar acum. Băiatul era foarte oacheș la chip, cu părul negru, cu ochii mari și vii, cu sprâncenele dese și îmbinate. Purta haine închise și era încins cu o curea neagră. Directorul îi spuse ceva profesorului la ureche și plecă, lăsând pe băiat lângă dânsul. Băiatul se uită la noi cu ochii săi cei mari și părea cam sfios. Profesorul îl luă de mână și zise:

– Bucurați-vă că intră în școală un mic italian, născut la Reggio di Calabria, oraș ce se află la cinci sute de mile departe de aici.

Trebuie să primiți cu drag pe un frate al vostru, care vine de departe. El e născut pe un pământ glorios, care a dat Italiei oameni vestiți și îi dă neconținut muncitori vrednici și soldați viteji; într-unul din cele mai frumoase ținuturi ale patriei noastre, unde se află păduri întinse și munți înalți, locuiți de un popor deștept și inimos. Iubiți-l, așa ca să nu simtă că e departe de locul său de naștere. Dovediți că un băiat italian în orice școală italiană ar pune piciorul, găsește acolo numai frați!

După aceste cuvinte, ne arată pe harta Italiei locul unde se află Reggio di Calabria, apoi strigă pe Derossi, acela care ia totdeauna premiul I. Derossi se ridică.

– Vino încoace! îi zise profesorul. Derossi ieși din bancă și se duse la catedră, în fața calabrezului. Tu, care ești cel dintâi în clasă, îi spuse profesorul, dă în numele clasei întregi, noului camarad, sărutarea de bunăvenire, îmbrățișarea copiilor din Piemont, copilului din Calabria. Derossi sărută pe calabrez, zicându-i cu glasul său cel limpede:

– Bine-ai venit! Calabrezul sărută și el din toată inima pe Derossi. Toți băieții bătură din palme. Tăcere! strigă profesorul, nu se aplaudă în școală! Totuși se vedea că e mulțumit. Calabrezul era și el voios. Profesorul îi arată un loc și-l duse la bancă. Apoi adăugă: Țineți bine minte, ceea ce vă spun. Pentru ca un băiat calabrez să fie la Turin ca la el acasă și un băiat turinez așș-derea în Calabria, țara noastră s-a luptat cincizeci de ani și treizeci de mii de italieni au pierit în aceste lupte! Iubiți-vă unii pe alții și vă respectați! Acela care ar necăji pe acest camarad pentru că nu s-a născut în provincia noastră, n-ar fi vrednic să ridice ochii de la pământ, când trece un steag tricolor.

Îndată ce calabrezul se așeză la locul său, vecinii îi dăruiră peniță, cadre și un alt școlar din banca din urmă îi trimise un timbru poștal din Suedia.

Camarazii mei

Marti, 23.

Băiatul care a trimis timbrul poștal calabrezului, îmi place mai mult decât toți. Îl cheamă Garrone, e cel mai mare din clasă, e aproape de 14 ani. Are capul mare, e spătos și bun la suflet; aceasta se cunoaște când râde. S-ar zice că el cugetă ca un om mare! Acum cunosc mulți din camarazii mei. Îmi mai place încă unul, Coretti; poartă o flanelă cafenie și o căciulă de blană de pisică; e totdeauna vesel! Tatăl său, negustor de lemne, a fost soldat în războiul din 1860, în regimentul principelui Umberto. Se zice că are trei decorații. Mai avem în clasă și un băiat cocoșat, micul Nelli, slab, plâpând și galben la chip; este un altul foarte bine îmbrăcat, care-și curăță mereu fulgii de pe haină, îl cheamă Votini. În banca din fața mea stă un băiat poreclit „Zidărașul“ (Muratorino), pentru că tatăl său este zidar; are un obraz rotund ca un măr și nasul mic ca un ghemuleț. E foarte micalit, știe să imite *botul de iepure* și toți îl rugăm mereu să ne

facă acea strâmbătură ca să râdem. El poartă o zdreanță de pălărie ghemuită, pe care o bagă în buzunar ca pe o batistă. Lângă dânsul, în bancă, stă Garoffi, un fel de prăjină lungă și uscată, cu nasul ca ciocul de cucuvea și cu ochii mici; acesta face negoț cu penițe, cadre și cutii de chibrituri; el își scrie lecțiile pe unghii, ca să le citească pe furis. Mai este și un domnișor, Carol Nobis, foarte mândru; el stă între doi băieți ce-mi sunt foarte dragi. Unul este fiul unui lăcătuș, îmbrăcat cu o haină lungă de atârnă până la genunchi (e o haină de-a tatălui său); bietul băiat e galben ca ceara, încât crezi că e bolnav, nu râde niciodată și e foarte sfios. Celălalt e cu părul roșu, și cu o mână uscată, pe care o ține legată de gât. Tatăl său a plecat în America și mama sa s-a făcut, de ne-voie, precupeață de zarzavaturi.

Vecinul meu din stânga e un tip ciudat – Stardi – mic și îndesat, mai că n-are gât, posac de nu-i scoți o vorbă din gură. Pare că pricepe foarte cu greu, căci ascultă cu multă băgare de seamă pe profesor; nici nu clipește, stă cu fruntea încrețită, cu dinții strânși, și dacă unul din vecinii săi îl întreabă ceva în timpul când explică profesorul, întâia și a doua oară nu răspunde, dar a treia oară dă cu piciorul.

Lângă dânsul stă un obraznic răutăcios, numit Franti; a fost dat afară de la o altă școală. Mai sunt și doi frați îmbrăcați la fel, care seamănă unul cu altul ca două picături de apă; amândoi poartă pălării calabreze cu câte o pană de fazan.

Dar cel mai drăgălaș dintre toți, acela care are mai multă iscusință, care și în anul acesta va fi desigur cel dintâi din clasă, este Derossi. Profesorul i-a și înțeles destoinicia; pe dânsul îl întreabă mereu. Mie însă mi-e foarte drag Precossi, băiatul lăcătușului, acela cu haina lungă și bolnăvicios. Se zice că tatăl său îl bate mereu; parcă îmi vine și mie a crede, că prea e sfios; de câte ori cere vreo deslușire sau lovește din nebagare de seamă pe vreun băiat, zice îndată: „Iartă-mă!“ Dar tot Garrone e cel mai cuminte și mai bun.

O faptă generoasă

Miercuri, 26.

Chiar azi dimineață Garrone ne dădu o dovadă de inima lui cea bună. Ajunsesem cam târziu la școală, fiindcă mă oprise profesoara de clasa I superioară, ca să mă întrebe la ce oră ar putea să vină la noi, acasă.

Profesorul nu venise încă și trei sau patru băieți necăjeau pe bietul Crossi, băiatul cu părul roșu și cu mâna legată de gât, a cărui mamă e precupeață. Îl loveau cu liniile, îi azvârleau coji de castane în ochi și îi ziceau mereu:

– Ciungule, slutule! Unii îl imitau, în bătaie de joc, cum își ținea mâna legată de gât.

Sărmanul băiat stătea singur în fundul clasei și nu zicea nimic; însă se uita când la unul, când la altul, parcă i-ar fi rugat să-l lase în pace. Dimpotrivă ei se îndârjiră și mai tare. Atunci Crossi începu să se roșească și să tremure de necaz, dar tot răbda. Deodată, răutăciosul Franti se sui pe o bancă și imită pe mama lui Crossi, cum își poartă coșurile cu zarzavaturi în mâini, când vine la poarta școlii, ca să aștepte pe fiul său.

Mulți băieți începură să râdă cu hohote; Crossi își pierdu cumpătul; apucă o călimară și o azvârli din toate puterile în capul lui Franti.

Franti își plecă repede capul, iar călimara lovi în piept pe profesorul care tocmai intra în clasă.

Toți școlarii alergară speriați pe la locurile lor. Profesorul îngălbeni și urcându-se la catedră îi întreabă supărat:

– Cine a azvârlit? Nimeni nu răspunde. Profesorul întrebă iarăși, ridicând glasul: Răspundeți, cine? Atunci lui Garrone făcându-i-se milă de bietul Crossi, se sculă repede și zise hotărât: „Eu!“ Profesorul se uită la el, se uită și la ceilalți școlari, pe care îi văzu că stau minunați și zise cu glasul potolit: